

Analiza Rodno odgovornog budžetiranja za opštine na teritoriji Kolubarskog okruga

Maj 2020. godine

Autorka: Marija Stanković

Sadržaj

O projektu.....	3
Šta je Rodno odgovorno budžetiranje?	4
Zašto nam je potrebno Rodno odgovorno budžetiranje?	6
Kako do rodno odgovornog budžetiranja?	7
Žene u poljoprivredi.....	8
Kolubarski okrug i rodno odgovorno budžetiranje.....	9
Opština Osečina	9
Opština Ub.....	11
Grad Valjevo	12
Opština Mionica.....	14
Opština Lajkovac.....	15
Opština Ljig.....	16
Preporuke i zaključci	18

O projektu

Projekat „Ekonomsko osnaživanje žena u poljoprivredi“ je podržan u okviru projekta Ključni koraci ka rodnoj ravnopravnosti koji sprovodi Agencije Ujedinjenih nacija za rodnu ravnopravnost i osnaživanje žena u Srbiji (UN Women Srbija) uz finansijsku pomoć Evropske unije¹.

U toku projekta 122 poljoprivrednice imale su priliku da usavrše svoje poslovanje kroz obuke i mentorstvo, dobiju direktnu pomoć u vidu grantova i ostvare prodaju preko web platforme i tokom restriktivnih mera usvojenih kako bi se sprečilo širenje epidemije COVID-19.

Tim Ženskog udruženja kolubarskog okruga ima potpisane memorandume i razvijenu saradnju sa šest jedinice lokalni samouprava na teritoriji Kolubarskog okruga: Osečina, Lajkovac, Mionica, Ljig, Ub i Valjevo². U toku rada sa poljoprivrednicama uočeni su sistemski nedostaci i potreba da se poljoprivrednicama, ženama u ruralnim sredinama i ženama iz Kolubarskog okruga pruži ravnopravniji položaj u društvu.

Ova publikacija pružiće uvid u mogućnosti da se na nivou lokalne samouprave donesu odluke koje će direktno uticati na poboljšanje uslova života poljoprivrednica u Kolubarskom okrugu kroz rodno odgovorno budžetiranje.

¹ Stavovi iz publikacije su stavovi autorke i ne moraju nužno da predstavljaju i stavove donatora.

² <http://www.kolubarski.okrug.gov.rs/>

Šta je Rodno odgovorno budžetiranje?

Rodno odgovorno budžetiranje je alat koji ima za cilj integrisanje rodnih perspektiva u procesu raspodele budžetskih sredstava. To je, zapravo, način da se izvrši uticaj na menadžerse aktivnosti vezane za donošenje budžeta na različitim nivoima, tako što pruža važne informacije stručnjacima koji donose odluke o dodeli budžetska sredstva.³

Rodno odgovorni budžet je budžet koji efikasno deluje za sve (žene i muškarce, devojčice i dečake) osiguravajući raspodelu resursa prema polu i drugim socijalnim karakteristikama doprinoseći jednakim mogućnostima za sve. Rodno prilagođavanje budžeta od suštinske je važnosti i za rodnu ravnopravnost i za fiskalnu pravdu.

Rodno odgovorno budžetiranje (ROB) je primena rodne analize prilikom planiranja budžeta Republike Srbije, pokrajine ili lokalne samouprave, odnosno programa, programskih aktivnosti i projekata koji se finansiraju novcem građana i građanki. Sagledava se koje efekte ima preraspodela sredstava na živote žena i muškaraca, devojčica i dečaka u društvu, uzimajući u obzir pol ali i druge socio-ekonomske i ostale važne karakteristike (na primer stepen obrazovanja, mesto stanovanja, urbano ili ruralno područje, prihode, etničku pripadnost, invaliditet ili neko drugo svojstvo) koje osobu ili grupu stavljaju u potencijalno neravnopran položaj, a kako je to definisano antidiskriminacionim propisima.⁴

Zakon o budžetskom sistemu ROB definiše na sledeći način:

Član 2

58v) **Rodno odgovorno budžetiranje** predstavlja uvođenje principa rodne ravnopravnosti u budžetski proces, što podrazumeva rodnu analizu budžeta i restrukturiranje prihoda I rashoda sa ciljem unapređenja rodne ravnopravnosti;

Član 4

Budžetski sistem treba da ostvari sledeće ciljeve, i to:

1) ukupnu fiskalnu održivost i kontrolu, koja podrazumeva sprovođenje politika bez značajnih izmena u konsolidovanom bilansu sektora države, uz sveobuhvatnu kontrolu ukupnih budžetskih sredstava, kroz uspostavljanje ograničenja na rashode i izdatke koji su

³<https://www2.unwomen.org//media/field%20office%20eca/attachments/publications/country/ukraine/en%20manual%20grb%20analysisprint-100.pdf?la=en&vs=228>

⁴ <http://www.skgo.org/storage/app/media/dobro-upravljanje/pubs/Prirucnik%20za%20uvodjenje%20ROB.pdf>

zagarantovani zakonom, kako na ukupnom nivou, tako i na nivou korisnika budžetskih sredstava;

2) alokacijsku efikasnost koja podrazumeva mogućnost uspostavljanja prioriteta unutar budžeta, raspoređivanje sredstava u skladu sa prioritetima Vlade unutar budžeta, kao i mogućnost prebacivanja sredstava sa starih na nove ili sa manje produktivnih na više produktivne prioritete;

3) tehničku ili operativnu efikasnost koja podrazumeva korišćenje budžetskih sredstava i mogućnost njihove primene sa što nižim troškovima;

4) alokacijsku efikasnost koja podrazumeva raspoređivanje sredstava budžeta sa ciljem unapređenja rodne ravnopravnosti.⁵

Dodatnim izmenama i dopunama Zakona o budžetskom sistemu iz decembra 2016. godine uvodi se obaveza izveštavanja po programskim smernicama a članom 79. se precizira da završni račun budžeta sadrži i godišnji finansijski izveštaj o izvršenju budžeta, koji sadrži godišnji izveštaj o učinku programa, uključujući i učinak na unapređenju rodne ravnopravnosti, sa dodatnim napomenama, objašnjenjima i obrazloženjima. Zakon takođe propisuje obavezu postupnog uvođenja, na osnovu plana i uputstva o primeni plana koje donose ministar finansija, pokrajinski sekretar za finansije, odnosno organ lokalne samouprave, najkasnij do 31. marta tekuće godine. Ovaj plan postupnog uvođenja određuje koji će budžetski korisnici biti u obavezi da krenu sa primenom ROB-a i daje preciznija uputstva o primeni (Članovi, 35., 37., 40., i 16(s7)). Svi budžetski korisnici će morati da u potpunosti ROB primene najkasnije do 2020. godine.⁶

Ministarstvo finansija izradilo je Uputstvo za uvođenje rodno odgovornog budžetiranja⁷ kojim su određene dve grupe budžetskih korisnika i njihove obaveze za postepeno uvođenje rodno odgovornog budžetiranja.

⁵ https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_budžetskom_sistemu.html

⁶ <http://www.skgo.org/storage/app/media/dobro-upravljanje/pubs/Prirucnik%20za%20uvodjenje%20ROB.pdf>

⁷ https://www.mfin.gov.rs/UserFiles/File/budžetski%20korisnici/2018/Uputstvo%20za%20uvodjenje%20ROB%20za%202019_%20godinu.pdf

Zašto nam je potrebno Rodno odgovorno budžetiranje?

Razlikovanje pola i roda je bitno jer za razliku od našeg biološkog statusa - pola, koji nam je rođenjem dat, rod je konstrukt konkretnog društva, u konkretnom vremenu, dakle tek zadat i stoga itekako podložan promeni. Prihvatanjem razlike između pola i roda otvara se na teorijskoj ravni mogućnost promene rodnih uloga, rodnog režima i rodnog poretka⁸.

Rodne uloge predstavljaju nametnuta očekivanja koje društvo ima prema muškarcima i ženama. I dok su biološke razlike neupitne, rodne razlike proizvod su rodnih stereotipa i nejednakih odnosa moći u društvu između muškaraca i žena. To znači da se osim potreba uslovljenih biološkim razlikama, muškarci i žene ne razlikuju. Društvo uslovljeno rodnim stereotipima dovelo je do ogromnih razlika u mogućnostima koje muškarci i žene imaju na svim životnim planovima. Zato se u izradi rodno odgovornog budžetiranja ne postavlja pitanje: po čemu se muškarci i žene razlikuju, već šta je potrebno uraditi da bi se smanjile razlike između muškaraca i žena, posebno imajući u vidu socijalno-ekonomski položaj.

Rodno odgovorno budžetiranje osvešćuje nejednakosti koje se uzrokovane i drugim sistematskim nejednakostima i diskriminacijom (npr. Nacionalna pripadnost, ekonomski položaj, invaliditet i sl.) i predlaže konkretne aktivnosti koje bi umanjile ovakve prepreke i doprinele boljem položaju marginalizovanih grupa.

Stoga adekvatna redistribucija budžetskih sredstava doprinosi ravnopravijem društvu po svim osnovama, umanjuje razlike i nejednakosti i obezbeđuje kontinuiran i ravnimeran razvoj društva.

⁸ Vesna Jarić i Nadežda Radović. Rečnik rodne ravnopravnosti. Uprava za rodnu ravnopravnost Ministarstva rada i socijalne politike Republike Srbije. Beograd. 2011. pp. 124.

Kako do rodno odgovornog budžetiranja?

Pored zakonom propisanih obaveza, jedinice lokalne samouprave imaju na raspolaganju i priručnike koji im mogu pomoći u uspešnoj primeni rodno odgovornog budžetiranja.

Predlažu se sledeći koraci za primenu ROB -a na nivou jedinica lokalne samouprave⁹:

1.	Upoznajte se sa zakonskim obavezama i rodnim politikama
2.	Organizujte prvi radni sastanak budućeg tima ili grupe za rodno odgovorno budžetiranje pri JLS
3.	Pripremite plan postupnog uvođenja rodno odgovornog budžetiranja i inicijalno uputstvo za budžetske korisnike
4.	Organizujte prvi sastanak radne grupe, informišite korisnike i pružite im podršku za rad
5.	Prilikom izrade uputstva za pripremu budžeta za narednu godinu ponovite uputstvo o primeni rob-a iz marta tekuće godine
6.	Pratite primenu i izveštavanje po programskim smernicama i po rob ciljevima i pokazateljima učinka

Svaki od navedenih koraka mora se primeniti na lokalni kontekst i podrazumeva niz dodatnih aktivnosti koje treba da definiše svaka jedinica ponaosob u skladu sa postojećim stanjem i ciljevima za naredni period.

⁹ http://www.skgo.org/storage/app/uploads/public/155/601/272/1556012720_BrosuraSmernice.pdf

Žene u poljoprivredi

Učesnice projekta „Ekonomsko osnaživanje žena u poljoprivredi“ su poljoprivrednice sa teritorije Kolubarskog okruga, koje su najvećim delom članice domaćinstava, a u zanemarljivom broju javljaju se i kao zakonske vlasnice (što podrazumeva da se u njihovoj svojini nalazi i gazdinstvo i zemljište na kome se gazdinstvo nalazi) ili su registrovane nositeljke gazdinstva (što znači da jesu vlasnice gazdinstva, ali ne i zemljišta na kome je gazdinstvo).

Iako su konkursi za subvencije i grantove u prethodnom periodu uključivali i afirmativne mere za poboljšanje položaja žena u poljoprivredi, prema nedavnim podacima objavljenim u informatoru „Ipard na dlanu“¹⁰ više od petine žena zaposlenih u poljoprivredi Srbije radi kao „pomažući član“ poljoprivrednog gazdinstva. Samo u 15 odsto slučajeva žene se javljaju u ulozi upravnica.

Na nivou Republike Srbije, u poljoprivrednom sektoru je niska stopa formalne zaposlenosti, dok je stopa neformalne zaposlenosti najviša u odnosu na ostale sektore. Evidencija zaposlenih u poljoprivredi je uglavnom nepouzdana. Procjenjuje se da je samo svaki peti tj. svaka peta aktivno zaposlena u poljoprivredi osiguran/osigurana i to oni koji posjeduju svoju imovinu. Sezonski radnici, takođe, radeći na tuđim imanjima obično nemaju socijalno osiguranje.¹¹

U posebno nepovoljnom položaju su poljoprivrednice – trudnice i porodilje, koje su članice poljoprivrednog gazdinstva jer one pravno nisu prepoznate kao zaposlene ili preduzetnice, zbog čega se na njih ne primenjuju propisi kojima je uređeno pravo na novčanu naknadu za porodiljsko odsustvo i odsustvo sa rada radi nege deteta.

Patrijahalna sredina i rodno neutralne politike koje ne prepoznaju specifične potrebe žena na selu dovele su do vrlo teškog života žena sa seoskim domaćinstvima. Iako nose teret velikog radnog opterećenja u održavanju i poslovanju gazdinstva one ostaju neprepoznate od strane sistema.

Rodno odgovorno budžetiranje na nivou jedinica lokalne samouprave može u određenom delu doprineti poboljšanju položaja žena, što će dalje biti i predočeno u ovoj publikaciji kroz pojedinačnu analizu jednog cilja i indikatora u okviru Programa 5: Razvoj poljoprivrede (i

¹⁰ <http://www.minpolj.gov.rs/wp-content/uploads/datoteka/IPARD/IPARD%20na%20dlanu%20-%20Broj%201%20-%20Januar%202020.pdf?script=lat>

¹¹ Pokrajinski sekretarijat za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo, Rodna analiza Sanja Nikolin, Aleksandra Vladislavljević, septembar 2017.

ruralni razvoj) u okviru usvojenog budžeta za 2020. godinu svake od jedinica lokalne samouprave na teritoriji Kolubarskog okruga.

Kolubarski okrug i rodno odgovorno budžetiranje

Pet opština i grad Valjevo koji čine Kolubarski okrug primenjuju programsku strukturu budžeta. Analiza koja sledi ima za cilj da ukaže na mogućnost promene unutar već postojećih ciljeva i indikatora programa usvojenih budžeta za 2020. godinu tako da budu rodno odgovorni i doprinesu ravnomernijoj raspodeli budžeta.

Opština Osečina

Opština Osečina spada u treću grupu nerazvijenih opština¹² i, prema popisu iz 2011. godine, ima 12.536 stanovnika¹³, od čega su 2.341¹⁴ ekonomski aktivne žene. U opštini ima 206 nezaposlenih žena, međutim ta brojka ne pokazuje realnu sliku jer je od ukupnog broja ekonomski aktivnih žena njih 1.495 radno angažovano na poljoprivrednim gazdinstvima.

Ova jedinica lokalne samouprave ima dostupan usvojen budžet na sajtu opštine: <https://osecina.com/dokumenta/nacrt-budzeta-2020/>

Na osnovu dostupnih informacija zaključuje se da:

- JLS nema usvojen lokalni akcioni plan za rodnu ravnopravnost
- JLS nema usvojen plan za ROB
- Vodič za pripremu budžeta ne sadrži uputstvo za primenu ROB-a
- Lokalna samouprava nema mehanizam za rodnu ravnopravnost
- Ne postoji formalna radna grupa zadužena za ROB

¹² http://www.nsz.gov.rs/live/digitalAssets/2/2457_tabela_razvijenosti_op_tina_u_republici_srbiji.pdf

¹³ <https://publikacije.stat.gov.rs/G2012/Pdf/G20124002.pdf>

¹⁴ <https://publikacije.stat.gov.rs/G2014/Pdf/G20144004.pdf>

- Ne postoji odluka o vođenju rodne statistike

Kako bi rodno odgovorno budžetiranje bilo uspješno sprovedeno neophodno je da JLS ispuni sve gore-nabrojane korake.

U okviru postojećeg programskog budžeta predložene su izmene u Programu 5: RAZVOJ POLJOPRIVREDE I RURALNI RAZVOJ

PROGRAM 5: RAZVOJ POLJOPRIVREDE I RURALNI RAZVOJ

Cilj: 1. Stvaranje uslova za razvoj i unapređenje poljoprivredne proizvodnje na teritoriji LS

Indikator: 1. Broj edukacija namenjenih poljoprivrednim proizvođačima na teritoriji LS

Kako bi se primenilo ROB i unapredila formulacija cilja i indikatora potrebno je:

Prikupiti podatke o tome iz kojih oblasti su neophodne edukacije poljoprivrednicima/cama (voditi računa da istraživanjem bude obuhvaćen isti broj žena i muškaraca)

Ispitati mogućnosti za primenu stečenih znanja.

PREDLOG IZMENE INDIKATORA U OKVIRU ROB-A: Broj žena i muškaraca koji su pohađali edukacije namenjene poljoprivrednim proizvođačima/cama na teritoriji LS

Programska aktivnost 0101-0002 –Subvencije privatnim preduzećima

Izmene predložene programske aktivnosti: Subvencije privatnim preduzećima sa naglaskom na podršku preduzećima čije su vlasnice žene

Opština Ub

Opština Ub, prema stepenu razvijenosti jedinica lokalnih samouprava¹⁵, spada u treću grupu (nedovoljno razvijene jedinice lokalnih samouprava čiji je stepen razvijenosti u rasponu od 60% do 80% republičkog proseka) i ima 29.101 stanovnika, od čega su 4.996 ekonomski aktivne žene. Od ukupnog broja ekonomski aktivnih žena u Ubu je 2.306 žena angažovano na poljoprivrednim gazdinstvima. Ub nema aktivan LAP za zapošljavanje, Strategiju za razvoj poljoprivrede, ni Lokalni akcioni plan za rodnu ravnopravnost.

Ova jedinica lokalne samouprave ima dostupan usvojen budžet na sajtu opštine: <https://www.opstinaub.org.rs/sr/dokumenti/73641fda-31e2-4da1-b38c-8090ac3c58b3/>

Na osnovu dostupnih informacija zaključuje se da:

- JLS nema usvojen plan za ROB
- Vodič za pripremu budžeta ne sadrži uputstvo za primenu ROB-a
- Lokalna samouprava nema mehanizam za rodnu ravnopravnost
- Ne postoji formalna radna grupa zadužena za ROB
- Ne postoji odluka o vođenju rodne statistike

Kako bi rodno odgovorno budžetiranje bilo uspešno sprovedeno neophodno je da JLS ispuni sve gore nabrojane korake.

U okviru postojećeg programskog budžeta predložene su izmene u Programu 5: RAZVOJ POLJOPRIVREDE

PROGRAM 5 – RAZVOJ POLJOPRIVREDE

U priloženom budžetu nisu vidljivi ciljevi i indikatori.

Programska aktivnost 0101-0002 - **Mere podrške ruralnom razvoju, Tekuće subvencije za poljoprivredu**

Neophodno je definisati ciljeve i indikatore. Uz to za primenu Rodno odgovornog budžetiranja prikupiti podatke o broju žena koje su vlasnici ili nositeljke poljoprivrednih

¹⁵ <http://ras.gov.rs/uploads/2019/01/uredba-o-utvrdivanju-jedinstvene-liste-razvijenosti-regiona-i-jedinica-l-2.pdf>

gazdinstava i prilagoditi uslove subvencija tako da veći broj gazdinstava čije su vlasnice žene mogu da konkurišu.

PREDLOG CILJA U OKVIRU ROB-A: Ravnomerno unapređenje poljoprivredne proizvodnje

PREDLOG INDIKATORA U OKVIRU ROB-A: Broj gazdinstava čije su vlasnice žene koja su dobile subvencije

Grad Valjevo

Grad Valjevo ima 90.312 stanovnika, od čega su 46.164 žene, a 19.158¹⁶ ekonomski aktivne žene. Njih 3.460 su nezaposlene, međutim 3.826 žena su radno angažovane na poljoprivrednim gazdinstvima. Grad Valjevo spada u prvu grupu¹⁷ razvijenosti opština i gradova

Ova jedinica lokalne samuprave ima dostupan usvojen budžet na sajtu grada: <https://www.valjevo.rs/budzet/>

Na osnovu dostupnih informacija zaključuje se da:

- JLS ima usvojen Lokalni akcioni plan za rodnu ravnopravnost za period od 2019-2021. godine¹⁸
- JLS ima usvojen plan za Rodno odgovorno budžetiranje od 2019. godine¹⁹
- Vodič za pripremu budžet sadrži uputstvo za primenu ROB-a
- Lokalna samouprava ima mehanizam za rodnu ravnopravnost
- Postoji formalna radna grupa zadužena za ROB
- Ne postoji odluka o vođenju rodne statistike

Unutar Plana postepenog uvođenja rodno odgovornog budžetiranja Grada Valjeva za 2019. godinu ROB indikatori su integrisani unutar budžetskih linija 3- Lokalni ekonomski razvoj i 14- Razvoj sporta i omladine. Plan postepenog uvođenja ROB-a za 2020. godinu je integrisan u tri dodatne budžetske linije Program 8- Predškolsko obrazovanje, Program 9- Osnovno obrazovanje i vaspitanje i Program 10- Srednje obrazovanje i vaspitanje.

¹⁶ <https://publikacije.stat.gov.rs/G2014/Pdf/G20144004.pdf>

¹⁷ <http://ras.gov.rs/uploads/2019/01/uredba-o-utvrdivanju-jedinstvene-liste-razvijenosti-regiona-i-jedinica-l-2.pdf>

¹⁸ http://www.eupropisi.com/dokumenti/LAP_genus_VA10_2019.pdf

¹⁹ <https://valjevo.rs/Dokumenta/GradValjevo/Budzet/2018/RodnoOdgovornoBudzetiranje2019.PDF>

Unutar Lokalnog akcionog plana za rodnu ravnopravnost Grada Valjeva poljoprivrednice nisu prepoznate kao ciljna grupa i nisu planirane aktivnosti koje za cilj imaju popravljjanje položaja žena u poljoprivredi.

U okviru postojećeg programskog budžeta predložene su izmene u Programu 5: RAZVOJ POLJOPRIVREDE I RURALNI RAZVOJ i PROGRAM 7: ORGANIZACIJA SAOBRAĆAJA I SAOBRAĆAJNA INFRASTRUKTURA

PROGRAM 5: POLJOPRIVREDA I RURALNI RAZVOJ

Cilj: Stvaranje uslova za razvoj i unapređenje poljoprivredne proizvodnje

Indikator: 1. Broj edukacija namenjenih poljoprivrednim proizvođačima na teritoriji opštine/grada

Indikator 2. Broj učesnika/ca na edukacijama

Programska aktivnost: 0101 -0002 Mere podrške ruralnom razvoju

Za primenu ROB-a neophodno je izvršiti procenu potreba sa posebnim osvrtom na potrebe poljoprivrednica kada su u pitanju oblasti edukacije.

PREDLOG INDIKATORA U OKVIRU ROB-A: Broj gazdinstava čije su vlasnice žene koja su dobile subvencije

PROGRAM 7: ORGANIZACIJA SAOBRAĆAJA I SAOBRAĆAJNA INFRASTRUKTURA

Cilj: Maksimalna pokrivenost korisnika/ca i teritorije uslugama javnog prevoza

Indikator 1: Procenat pokrivenosti seoskih mesnih zajednica uslugama javnog prevoza

Indikator 2: Procenat korisnica usluga javnog prevoza u seoskim mesnim zajednicama

Za primenu ROB-a neophodno je izvršiti analizu o broju korisnika i korisnica javnog prevoza i dostupne linije i termine polaska usaglasiti sa potrebama korisnika i korisnica. Posebno obratiti pažnju na ruralne sredine.

PREDLOG INDIKATORA U OKVIRU ROB-A: Broj korisnika i korisnica javnog prevoza u seoskim sredinama

Opština Mionica

Opština Mionica ima 14.335 stanovnika od čega su 2.481²⁰ ekonomski aktivne žene, a od tog broja su njih 236 nezaposlene. Kao što je slučaj sa ostalim opštinama, broj nezaposlenih žena ne pruža realnu sliku o ekonomskoj samostalnosti žena jer su 1.192 žene angažovane unutar poljoprivrednih gazdinstava. Opština spada u četvrtu grupu razvijenosti (devastirane opštine)²¹ i nema razvijen LAP za zapošljavanje.

Ova jedinica lokalne samuprave ima dostupan usvojen budžet na sajtu opštine: <https://www.mionica.rs/sr-rs/e-uprava/dokumenta/category/404-budzet-2020>

Na osnovu dostupnih informacija zaključuje se da:

- JLS nema usvojen lokalni akcioni plan za rodnu ravnopravnost
- JLS nema usvojen plan za rodno odgovorno budžetiranje
- Vodič za pripremu budžeta ne sadrži uputstvo za primenu ROB-a
- Lokalna samouprava nema mehanizam za rodnu ravnopravnost
- Ne postoji formalna radna grupa zadužena za ROB
- Ne postoji odluka o vođenju rodne statistike

Kako bi rodno odgovorno budžetiranje bilo uspešno sprovedeno neophodno je da JLS ispuni sve gore nabrojane korake.

U okviru postojećeg programskog budžeta predložene su izmene u Programu 5: RAZVOJ POLJOPRIVREDE I RURALNI RAZVOJ i programu 11: SOCIJALNA I DEČJA ZAŠTITA

U priloženom budžetu nisu vidljivi ciljevi i indikatori.

PROGRAM 5: POLJOPRIVREDA I RURALNI RAZVOJ

Programska aktivnost: 0101-0001 Podrška za sprovođenje poljoprivredne politike u lokalnoj zajednici

PREDLOG CILJA U OKVIRU ROB-A: Obezbeđivanje ravnomernog razvoja poljoprivrede

PREDLOG INDIKATORA U OKVIRU ROB-A: Broj malih gazdinstava koji su dobili subvencije (cilj: minimum 50% u vlasništvu žena)

Izmene predložene programske aktivnosti: Subvencije malim poljoprivrednim gazdinstvima koja ne zadovoljavaju uslove prijave za republičke subvencije.

²⁰ <https://publikacije.stat.gov.rs/G2014/Pdf/G20144004.pdf>

²¹ <http://ras.gov.rs/uploads/2019/01/uredba-o-utvrdivanju-jedinstvene-liste-razvijenosti-regiona-i-jedinica-l-2.pdf>

PROGRAM 11: SOCIJALNA I DEČJA ZAŠTITA

Programska aktivnost: Jednokratna pomoć i drugi oblici pomoći

Neophodno je uvesti rodnu statistiku o primaocima jednokratne pomoći i njihovom socio-ekonomskom položaju.

PREDLOG INDIKATORA U OKVIRU ROB-A: Broj unešenih podataka o polu i socio-ekonomskom položaju primaoca jednokratne pomoći u odnosu na ukupan broj.

Opština Lajkovac

Opština Lajkovac spada u prvu grupu razvijenosti opština i ima 15.475 stanovnika, od čega je 7.737 žena. Ekonomski aktivne su 2.886 žene, a nezaposlenih je 352, međutim kao u slučaju Mionice, najveći broj žena je angažovan u poljoprivredi (njih 1.105). Lajkovac nema razvijen lokalni akcioni plan za zapošljavanje ali redovno raspisuje pozive za subvencije u poljoprivredi.

Ova jedinica lokalne samouprave ima dostupan usvojen budžet na sajtu opštine: <http://www.lajkovac.org.rs/lokalna-samouprava/budzet/>

Na osnovu dostupnih informacija zaključuje se da:

- JLS nema usvojen lokalni akcioni plan za rodnu ravnopravnost
- JLS ima usvojen plan uvođenja rodno odgovornog budžetiranja²²
- Vodič za pripremu budžeta ne sadrži uputstvo za primenu ROB-a
- Lokalna samouprava nema mehanizam za rodnu ravnopravnost
- Postoji formalna radna grupa zadužena za ROB
- Ne postoji odluka o vođenju rodne statistike

Unutar Plana rodno odgovornog budžetiranja za 2020. godinu ROB se uvodi u Program 3 – Lokalni ekonomski razvoj (Programska aktivnost: Mere aktivne politike zapošljavanja), Program 14 – Razvoj sporta i omladine, Program 5 – Poljoprivreda i ruralni razvoj, Program 11 – Socijalna i dečija zaštita, Program 9 – Osnovno obrazovanje i vaspitanje, Program 10 – Srednje obrazovanje i zaštita i Program 16 – Politički sistem lokalne samouprave.

Ne postoji programski budžet.

²² <http://www.lajkovac.org.rs/wp-content/uploads/2019/09/Plan-uvodjenja-rodno-odgovornog-budzetiranja-u-postupak-pripreme-i-donosjenja-budzeta-opstine-Lajkovac-1.pdf>

U priloženom budžetu nisu vidljivi ciljevi i indikatori.

Opština Ljig

Ova jedinica lokalne samouprave ima dostupan usvojen budžet na sajtu opštine:

<http://ljig.rs/opstina/%D0%BD%D0%B0%D1%86%D1%80%D1%82%D0%B0-%D0%B1%D1%83%D1%9F%D0%B5%D1%82%D0%B0-%D0%BE%D0%BF%D1%88%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B5-%D1%99%D0%B8%D0%B3-%D0%B7%D0%B0-2020-%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D1%83/>

Na osnovu dostupnih informacija zaključuje se da:

- JLS nema usvojen lokalni akcioni plan za rodnu ravnopravnost
- JLS ima usvojen plan za ROB²³
- Vodič za pripremu budžeta ne sadrži uputstvo za primenu ROB-a
- Lokalna samouprava nema mehanizam za rodnu ravnopravnost
- Postoji formalna radna grupa zadužena za ROB
- Ne postoji odluka o vođenju rodne statistike

Unutar Plana postupnog uvođenja Rodno odgovornog budžetiranja za 2020. godinu ROB se uvodi u Program 8 – Predškolsko vaspitanje i obrazovanje, Program 9 – Osnovno obrazovanje i vaspitanje, Program 10 - Srednje obrazovanje i vaspitanje, Program 11 – Socijalna i dečija zaštita i Program 14 – Razvoj sporta i omladine.

Nije planirano postupno uvođenje ROB u Program 5 - Poljoprivreda i ruralni razvoj

Predložene su izmene u Programu 5: RAZVOJ POLJOPRIVREDE I RURALNI RAZVOJ

PROGRAM 5: POLJOPRIVREDA I RURALNI RAZVOJ

Cilj: Unapređenje ruralnog razvoja

Indikator: Broj registrovanih poljoprivrednih gazdinstava koja su korisnici mera ruralnog razvoja u odnosu na ukupan broj poljoprivrednih gazdinstava

²³ <http://ljig.rs/opstina/wp-content/uploads/2019/12/plan.pdf>

Preporuka je da se izdvoje sredstva za analizu potreba poljoprivrednika/ca koja će uključiti i rodnu statistiku.

PREDLOG INDIKATORA U OKVIRU ROB-A: Broj registrovanih poljoprivrednih gazdinstava u vlasništvu žena koja su korisnici mera ruralnog razvoja u odnosu na ukupan broj poljoprivrednih gazdinstava

Ne postoje predlozi za druge izmene. Ljig je dobar primer rodno odgovornog budžetiranja.

Preporuke i zaključci

Neophodno je da sve jedinice lokalnih samouprava krenu u izradu strateški bitnih dokumenata za primenu politika rodne ravnopravnosti, što uključuje i rodno odgovorno budžetiranje.

Pri izradi novih planskih dokumenata neophodno je definisati rodno odgovorne mere, koje prema Zakonu o planskom sistemu Republike Srbije mogu biti:

- Regulatrne
- Podsticajne
- Informativno-obrazovne
- Institucionalno upravljačko-organizacione

Ciljevi i indikatori u budžetu moraju biti postavljeni tako da uzimaju u obzir obim posla i nadležnosti organa, ali i utvrđene potrebe u opštinama koje su naglašene u pojedinačnim pregledima, kako za napomenute oblasti, tako i za ostatak budžeta. Za postepeno uvođenje ROB-a u opštine u kojima ne postoji treba najpre uključiti rodnu dimenziju u nekoliko programa i postepeno vršiti izmene.

Neophodno je Ubu i Osečini sprovesti sledeće:

- Formirati mehanizam za rodnu ravnopravnost sa jasno definisanim nadležnostima
- Formirati radnu grupu ili tim za rodno odgovorno budžetiranje
- Doneti smernice za pripremu budžeta, koje sadrže i smernice za primenu ROB-a
- Pripremiti uputstva za budžetske korisnike u vezi sa prikupljanjem i korišćenjem evidencije o osobama / korisnicima prema polu (rodna statistike)

Neophodno je u svim JLS sprovesti sledeće:

- Izraditi lokalni akcioni plan za rodnu ravnopravnost (osim Valjevo)
- Pripremiti uputstva za budžetske korisnike u vezi sa prikupljanjem i korišćenjem evidencije o osobama / korisnicima prema polu (rodna statistike)
- Povećati transparentost procesa donošenja budžeta kroz javne rasprave i učešće civilnog sektora